

สรุปและวิจารณ์

ผลการศึกษาวีธีการผลิตเมล็ด หรือเมล็ดพันธุ์ เพื่อการค้าของพืชสกุลโหระพา พบว่า ทั้งโหระพา และกะเพรา ควรเริ่มปลูกในช่วงปลายฤดูฝนเพื่อให้ออกดอกและติดเมล็ดในช่วงที่อากาศไม่ชื้นมากเกินไป เพราะถ้ามีฝนตกในช่วงที่เมล็ดแก่จะทำให้คุณภาพของเมล็ดลดต่ำลง เปอร์เซ็นต์ความงอกต่ำ ไม่สามารถใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ได้ โหระพาพันธุ์ที่มีช่อดอกสั้นเป็นพวง จะมีขนาดเมล็ดเล็กกว่า พันธุ์ที่มีช่อดอกยาวแต่เปอร์เซ็นต์ความงอกของพันธุ์ที่มีช่อดอกสั้น และเป็นพวงจะสูงกว่าพันธุ์ที่มีช่อดอกยาว

การศึกษาโครโมโซมของโหระพานั้น พบว่า น่าจะมีจำนวนโครโมโซม $2n = 48$ ตามที่นักวิจัยหลายท่านได้รายงานไว้แล้ว อย่างไรก็ตามเทคนิคและวิธีการที่ใช้ในครั้งนี้อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถตรวจสอบได้ชัดเจนนัก เนื่องจากผู้วิจัยยังไม่มีความรู้ทางด้านนี้ พืชในสกุลนี้ สามารถผสมข้ามกันไปมาระหว่างชนิด (species) ได้ค่อนข้างง่าย ทำให้โอกาสเกิดความแปรปรวนของจำนวนโครโมโซม (ploidy) สูงตามไปด้วย งานที่น่าจะศึกษาต่อไปคือ การสร้างลูกผสมข้ามชนิดระหว่างโหระพา กะเพรา แมงลัก และกะเพราช้าง เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของพืชแต่ละชนิดในสกุลนี้ การใช้เทคนิค RFLP, RAPD อาจจะช่วยศึกษาวิวัฒนาการของพืชแต่ละชนิดในสกุลนี้ได้เช่นเดียวกัน